

การศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7

A STUDY OF PROBLEM FOR LOCAL CURRICULUM DEVELOPMENT IN
BASIC EDUCATIONAL CENTER 12 SCHOOL NETWORK UNDER
NAKONRATCHASIMA EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 7

กมหนิต แก้วประดิษฐ

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 และเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีปัญหาต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 15 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9590 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมุติฐาน โดยใช้ค่าสถิติ-test

ผลการวิจัย พบว่า การศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านปัญหาการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ($\bar{X} = 3.08$) ด้านปัญหาการจัดเนื้อหาของหลักสูตร ($\bar{X} = 3.02$) ด้านปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ ($\bar{X} = 3.00$) ด้านปัญหาการประเมินผลหลักสูตร ($\bar{X} = 2.99$) ด้านปัญหาการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ($\bar{X} = 2.89$)

ผลการเปรียบเทียบการศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า มีปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่าง ทั้งโดยรวมเฉลี่ยและรายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

Abstract

This research aimed to study problems for local curriculum development in Basic Educational Center 12 School Network under Nakornratchasima Educational Service Area Office 7, and to compare opinions on problems for local curriculum development in basic educational center 12 among educational institution administrators, heads of academic section and chairmans of basic educational board. The sample groups of the research were totally 45 samples contain with 15 administrators of educational institutions, 15 heads of academic section and 15 chairmans of basic educational board. A rating scale questionnaire was used to collect data with a reliability of 0.9590. Statistics used for analyzing the data were percentage, mean, standard deviation, and hypothesis testing (F-test).

The results of the research were that the educational problems in local curriculum development of Basic Educational Center 12 School Network under Nakornratchasima Educational Service Area Office 7, as a whole and in each aspect, were in a moderate level ($\bar{X} = 3.00$). The average ranking from high to low when considering each aspect were: problems in

developing and changing of curriculum ($\bar{X} = 3.08$), content management problems in curriculum ($\bar{X} = 3.02$), problems in curriculum applying ($\bar{X} = 3.00$), problems in curriculum evaluation ($\bar{X} = 2.90$), problem in curriculum objectives restriction ($\bar{X} = 2.89$), respectively.

The results of comparative study on problems in local curriculum development in the Basic Educational Center 12 School Network under Nakornratchasima Educational Service Area Office 7 found that the problems were moderate level. There had no significant different in opinions between the basic educational institution administrators of academic section and the chairmans of the board when considering the differences as a whole and in each aspect.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คาดหวังเอาไว้ว่าการศึกษาจะนำไปสู่ “ความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม” ผ่านรูปแบบวิธีการต่าง ๆ อาทิ การถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ ความก้าวหน้าทางวิชาการ และการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาทุกระดับ ที่ครอบคลุมและต่อเนื่องตลอดชีวิต (เจริญ ไวรวัจนกุล. 2546: 286) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญต่อชุมชนในท้องถิ่นตลอดจนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการจัดการศึกษาตามรูปแบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และการจัดการศึกษาจะต้องให้ชุมชนในท้องถิ่นเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัด ทำหลักสูตรสถานศึกษาในรูปแบบคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกระบวนกรพหุภาคีท้องถิ่น การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และยังได้กำหนดไว้ในมาตรา 27 อย่างชัดเจนว่าให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรการศึกษาแกนกลางเพื่อความ เป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพตลอดจนการศึกษาต่อ และวรรค 2 ว่าให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นและลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และรู้จักท้องถิ่นของตนมากขึ้น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 9)

จากการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่าที่ดีในสังคมไทยบนพื้นฐานของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ ของความเป็นไทย จึงได้กำหนดสภาพสังคมไทยที่พึงประสงค์ โดยมุ่งพัฒนาสู่ “สังคมที่เข้มแข็งและมีดุลยภาพ มี 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ ที่ยึดหลักความสมดุล ความพอดี สามารถสร้างทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึก สาธารณะพึ่งตนเองได้ ควรมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุขอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต รู้เท่าทันโลกเพื่อพร้อมรับความเปลี่ยนแปลง สามารถลงทุนทางปัญญา และต่อยอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรกัน ที่ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของเอกลักษณ์ สังคมไทยที่พึ่งพาและเกื้อกูลกันรู้จักสามัคคีมีจารีตประเพณีที่ดีงาม มีความเอื้ออาทร รักภูมิปัญญาในชาติ และท้องถิ่นมีสถานบันครอบครัวที่เข้มแข็ง ตลอดจน เครือข่ายชุมชนขั้ประเทศในการพัฒนาประเทศจะยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางให้การพัฒนายึดทางสายกลางอยู่บนพื้นฐานของความสมดุลพอดีและความพอประมาณอย่างมีเหตุผล นำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สามารถพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันโลก คนไทยส่วนใหญ่มีการศึกษารู้จักเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นคนดี มีคุณธรรมและซื่อสัตย์สุจริต อยู่ในสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้สามารถรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่ไปกับการ สืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าทางสังคมไทยที่มีความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างสมดุลมีคุณภาพและยั่งยืน สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2544: 14-15)

แม่บทสำคัญของการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา คือ หลักสูตรสถานศึกษา หากหลักสูตรสถานศึกษาจัดทำขึ้นอย่างไม่เหมาะสมขาดความรอบคอบ ผลเสียย่อมเกิดขึ้นมากมาย หลักสูตรสถานศึกษาที่พึงประสงค์ย่อมเป็นเพื่อผู้เรียนและชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยผ่านกระบวนการจัดทำหลักสูตร ที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มาร่วมกันกำหนดและพิจารณาอย่างรอบคอบและยึดหยุ่นที่จะปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยให้เกิดความเหมาะสมในการพัฒนานักเรียนและชุมชน ท้องถิ่นให้มากที่สุด พร้อม ๆ กับการพัฒนานักเรียน บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดซึ่งโดยหลักการแล้วสถานศึกษาสามารถช่วยให้นักเรียนในบริบทของ ความเป็นท้องถิ่น โดยส่วนใหญ่ก็สามารถช่วยให้นักเรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นสิ่งที่ควร ดำเนินการคือ เมื่อจัดการศึกษาได้ชัดเจนตามบริบทของท้องถิ่นแล้วก็ควรต่อยอดเชื่อมโยง พัฒนานักเรียนให้สามารถก้าวสู่วิถีสากลได้ด้วยความสมบูรณ์ในการปฏิรูปการเรียนรู้จึงจะสมบูรณ์ขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2547: 11)

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตและ การประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าวกำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 9 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 4)

เมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติมีผลบังคับใช้และมีประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ซึ่งได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้อย่างสอดคล้องกับที่คุณครูได้ปรับทราบและเริ่มปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้อยู่ก่อนแล้ว อย่างไรก็ตามเมื่อได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นเป็นอีกวาระหนึ่ง ที่คุณครูต้องรับบทบาทในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแม้ว่าจะมีคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพวิชาการกระทรวงศึกษาธิการได้ช่วยเสนอแนะทาง เสนอทางเลือกในการกำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้แกนกลางประมาณ 70 % พร้อมทั้งจัดทำตัวอย่างผังมโนทัศน์ของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ แต่คุณครูยังคงต้องศึกษาทำความเข้าใจ เที่ยงเคียง ตรวจสอบหรือปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพเงื่อนไขของสถานศึกษาทั้งนี้เพื่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สอดคล้องตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นรวมทั้งประเทศชาติอย่างแท้จริง (กระทรวง ศึกษาธิการ. 2547: 1-2)

การจัดการศึกษาตามแนวทางใหม่จึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมโดยการจัดการศึกษาที่ยึดหลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิต แหล่งการเรียนรู้มิใช่เฉพาะในตัวครูและสถานศึกษาเท่านั้น แต่อาจหมายถึงสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่เรียนมิใช่แค่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น ทุกที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นอกจากในการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาของฝ่าย ต่าง ๆ (ชอุ่ม กรไกร และอาราม สุวรรณชัยรบ. ม.ป.ป.: 80)

ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านมา แม้สถานศึกษาส่วนใหญ่ที่อยู่ในท้องถิ่นซึ่งมีสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่ต่างกันไป แต่ผู้เรียนในทุกภูมิภาคกลับ ต้องเรียนเพียงแค่นี้หรือวิชาแกนกลาง ซึ่งถูกกำหนดมาจากส่วนกลางเหมือนกันหมดส่งผลให้ผู้เรียนขาดความรู้ที่เชื่อมโยงกับท้องถิ่น ทำให้เกิดความรู้สึกแตกแยกกับสังคมชุมชนที่เป็นอยู่ ครั้นพลาดหวังจากการสอบเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ก็ไม่รู้ว่าจะดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตนอย่างไร นอกจากต้องอพยพเข้าไปเป็นแรงงานรับจ้างในภาคอุตสาหกรรม การจัดการศึกษา ที่ผ่านมามองว่าไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างแท้จริง

จากประกาศกระทรวงศึกษาธิการ มีคำสั่งให้สถานศึกษาใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพ.ศ. 2542 ให้สถานศึกษานำรายละเอียดสาระการเรียนรู้แกนกลางเป็นแนวเทียบเคียงตรวจสอบหรือปรับใช้เป็นสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคของหลักสูตรสถานศึกษา ในร้อยละ 70 โดยยึดหยุ่นตามธรรมชาติของแต่ละสาระการเรียนรู้หรือช่วงชั้น และให้สถานศึกษากำหนดรายละเอียดสาระการเรียนรู้ร้อยละ 30 ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ (ไพรัช สุแสนสุข และคณะ. 2546: 5)

จากตอนหนึ่งใน คำนำหนังสือการทดลองนำร่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดย ภูมิปัญญาชาวบ้าน โครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวไว้ว่า “โลกปัจจุบันเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่แพร่หลาย ทั่วถึงกันได้อย่างรวดเร็วประเทศต่าง เหมือนอยู่ในหมู่บ้านโลกด้วยกันอย่างไร้พรมแดนไร้อาณาเขตขวางกัน สภาพการณ์ดังกล่าวมีส่วนกระทบถึงชีวิตของผู้คนพลเมืองโดยทั่วไปเพราะสภาพที่เอื้ออำนวยในการรับและถ่ายทอดข่าวสารหรือภูมิปัญญาตะวันตกเข้ามาใช้ในการพัฒนาประเทศและการพัฒนาการผลิตตลอดจนการดำเนินชีวิตอย่างมิได้มีการปะปนกับภูมิปัญญาไทยที่สัมพันธ์เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ทำให้ชุมชนชนบทประสบปัญหาดังที่กล่าวกันว่าชุมชนล่มสลายอันมีผลรวมไปถึงความทรุดโทรมของสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวางด้วยการพยายามใช้กลไกทางการศึกษาจากเงื่อนไขที่เปิดให้มีการพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของ ท้องถิ่นเป็นช่องทางในการประยุกต์เอา ภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีจุดเด่นที่สามารถพิสูจน์ตัวเองในการยืนหยัด อยู่รอดได้ท่ามกลางกระแสการล่มสลายของชุมชนและการทรุดโทรมของสิ่งแวดล้อม ดังกล่าวมาสู่หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ในแนวทางของการคิดปฏิบัติจริง จากการประยุกต์ปรับปรุง ภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาไทยกับภูมิปัญญาสากล เพื่อให้ผู้เรียนค้นพบคุณค่า ภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่นและสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างไม่มีสิ้นสุด” (กระทรวงศึกษาธิการ. 2540)

ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 จะเปิดโอกาสให้สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรได้ตามความต้องการของท้องถิ่น โดยการร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน แต่ในทางปฏิบัติสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่สามารถที่จะจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร สืบเนื่องจากผู้บริหาร ครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่เข้าใจการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เกรงว่าหากจัดทำหลักสูตรไปแล้วจะไม่ถูกต้องและสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง สืบเนื่องจากปัญหา ด้าน ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การจัดเนื้อหาของหลักสูตร
3. การนำหลักสูตรไปใช้

4. การประเมินผลหลักสูตร
5. การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

จากเหตุผลดังกล่าวศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ปัจจุบันยังไม่มีผู้ศึกษาข้อมูลไว้อย่างชัดเจนขนาดการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาจะมีความสำเร็จมากน้อยเพียงไร ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จึงมีความสนใจที่จะศึกษา ทำการวิจัย การศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการพัฒนา และแก้ไข ปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาตามความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 15 สถานศึกษา
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ในปีการศึกษา 2552 จำนวน 15 สถานศึกษา รวมทั้งสิ้น จำนวน 45 คน ได้มาโดยวิธีการเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 จำนวน 5 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการประเมินผลหลักสูตร ด้านการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบให้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ปัญหการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละของแต่ละรายการ แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้แต่ละข้อมารวบรวมในโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation = S.D.) โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้เกณฑ์ การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของบุญชม ศรีสะอาด (2545: 103) แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยหาค่าสถิติ F-test แบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเป็นรายด้าน และสรุปบรรยายในเชิงพรรณนาพร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 สรุปผลการศึกษาดังกล่าวได้ ดังนี้

1. ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.87) โดยด้านที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ด้านปัญหาการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร $\bar{X} = 3.08$, S.D. = 0.93) รองลงมา คือ ด้านปัญหาการจัดเนื้อหาหลักสูตร $\bar{X} = 3.02$, S.D. = 0.89) ส่วนด้านที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ ด้านปัญหาการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร $\bar{X} = 2.89$, S.D. = 0.93) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับปัญหาจากมากไปน้อย พบว่า

1.1 ด้านปัญหาการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร โดยภาพรวม พบว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$, S.D. = 0.93) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยข้อที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ โรงเรียนท่านมี ปัญหาการนำผลการศึกษา ผลการวิเคราะห์สภาพท้องถิ่นที่ควรจะเป็นมาจัดทำรายวิชาหลักสูตรท้องถิ่นใหม่ ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 1.14) รองลงมาคือ โรงเรียนท่านมี ปัญหาการสร้างหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.15$, S.D. = 1.06) ส่วนข้อที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ โรงเรียนท่านมี ปัญหาการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้อันอยู่ในหลักสูตรท้องถิ่น โดยการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 2.98$, S.D. = 1.14)

1.2 ด้านปัญหาการจัดเนื้อหาของหลักสูตร โดยภาพรวม พบว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.02$, S.D. = 0.89) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยข้อที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ โรงเรียนท่านมี ปัญหาการจัดรายการละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = 1.06) รองลงมาคือ โรงเรียนท่านมี ปัญหาการร่วมดำเนินการวิเคราะห์การปรับรายละเอียดของเนื้อหาเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.14$, S.D. = 1.03) ส่วนข้อที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ โรงเรียนท่านมี ปัญหาการปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับแหล่งวิทยาการในท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.92$, S.D. = 1.08)

1.3 ด้านปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ โดยภาพรวม พบว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.90) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ เช่นเดียวกัน โดยข้อที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ โรงเรียนท่านมี ปัญหาการจัดทำสื่อวัสดุอุปกรณ์ และเอกสารประกอบหลักสูตรท้องถิ่นอย่างเพียงพอสามารถนำไปใช้จริง ($\bar{X} = 3.19$, S.D. = 1.09) รองลงมาคือ โรงเรียนท่านมี ปัญหาการจัดทำกำหนดการสอน แผนการเรียนรู้ที่ครอบคลุมเนื้อหาและกิจกรรมตามโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.09$, S.D. = 1.11) ส่วนข้อที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ โรงเรียนท่านมี ปัญหาการให้ความร่วมมือจากหน่วยงานต้นสังกัดเกี่ยวกับการนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้ ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 1.05)

1.4 ด้านปัญหาการประเมินผลหลักสูตร โดยภาพรวม พบว่าเป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$, S.D. = 0.93) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยข้อที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ โรงเรียนท่านมี ปัญหาการกำหนดวิธีและเกณฑ์ประเมินหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับคณะกรรมการประเมินที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.05$, S.D. = 1.09) รองลงมาคือ โรงเรียนท่านมี ปัญหาการให้ความร่วมมือจากชุมชนในการมีส่วนร่วม การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 1.15) ส่วนข้อที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ โรงเรียนท่านมี ปัญหาการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.87$, S.D. = 1.20)

1.5 ด้านปัญหาการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยภาพรวม พบว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = 0.93) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยข้อที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ โรงเรียนท่านมี ปัญหาการวิเคราะห์หลักสูตรก่อนกำหนด จุดมุ่งหมายหลักสูตร ($\bar{X} = 3.05$, S.D. = 1.12) รองลงมาคือ โรงเรียนท่านมี ปัญหาการอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = 1.13) ส่วนข้อที่เป็นปัญหาน้อยที่สุด คือ โรงเรียนท่านมี ปัญหาการประสานงานกับชุมชนในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.74$, S.D. = 1.14) และโรงเรียนท่านมี ปัญหาการสนับสนุนของชุมชนในการให้ความร่วมมือของบุคลากรท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.74$, S.D. = 1.21)

2. ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่าย

วิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รายงานและโดยรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นต่อปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายข้อในแต่ละด้าน พบว่า

2.1 ด้านปัญหาการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นต่อปัญหา การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ข้อที่ 2 โรงเรียนท่านมีปัญหาด้านการสำรวจสภาพและความต้องการของชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนข้ออื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเห็นแตกต่างกันกับครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนข้ออื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

2.2 ด้านปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นต่อปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ข้อที่ 3 โรงเรียนท่านมีปัญหาด้านการจัดประชุมชี้แจงนักเรียน ผู้ปกครองเกี่ยวกับการนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนข้ออื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเห็นแตกต่างกันกับครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนข้ออื่น ๆ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

2.3 ด้านปัญหาการจัดเนื้อหาของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นต่อปัญหาการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวม ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

2.4 ด้านปัญหาการประเมินผลหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นต่อปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 7 โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

2.5 ด้านปัญหาการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเห็นต่อปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ข้อที่ 4 โรงเรียนท่านมีปัญหาด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนข้ออื่น ๆ พบว่า ไม่แตกต่างกันโดยครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการมีความเห็นแตกต่างกันกับประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนข้ออื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7

3.1 ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนใหญ่เห็นว่า ชุมชนและโรงเรียนควรกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 31.25 รองลงมาคือ ควรสำรวจความต้องการของท้องถิ่นก่อนกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 26.56 และกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรท้องถิ่นให้ชัดเจน และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และบริบทของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 15.63

3.2 ด้านการจัดเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่น ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรจัดเนื้อหาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ ความเป็นอยู่ และอาชีพในท้องถิ่นของท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 68.33 รองลงมาคือ ควรกำหนดรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา โครงสร้าง การวัดผล การนำไปใช้ให้ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 11.67 และควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมประชุมจัดทำเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 6.67

3.3 ด้านการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ส่วนใหญ่เห็นว่า เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น ได้ฝึกปฏิบัติจริง สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ คิดเป็นร้อยละ 45.45 รองลงมาคือ ประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เพียงพอและเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 40.91 เชิญวิทยากรท้องถิ่นให้เป็นครูสอนหลักสูตรท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 11.36 และนำหลักสูตรท้องถิ่นมาสอนบูรณาการกับรายวิชาอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2.27

3.4 ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นส่วนใหญ่เห็นว่าประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ คิดเป็นร้อยละ 30.19 รองลงมาคือ ควรมีเครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งครู นักเรียน ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 22.64 และควรประเมินผลจากชิ้นงานประเมินผลตามสภาพจริง คิดเป็นร้อยละ 18.87

3.5 ด้านการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรท้องถิ่นส่วนใหญ่เห็นว่าควรนำผลจากการประเมิน และปัญหาที่พบมาปรับปรุง แก้ไขให้ดีกว่าเดิม คิดเป็นร้อยละ47.73 รองลงมาคือ ปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่องให้เหมาะสมกับท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ31.82 และหลังจากใช้หลักสูตรท้องถิ่น 1 ปี ควรนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ1.36

อภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ซึ่งผู้วิจัยอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้งโดยภาพรวม และรายด้านโดยด้านที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ด้านปัญหาการปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านปัญหาการจัดเนื้อหาขอหลักสูตร ด้านปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านปัญหาการประเมินผลหลักสูตร และด้านปัญหาการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ตามลำดับ จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนมีปัญหาคำหนดวิธีและเกณฑ์ประเมินหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับคณะกรรมการประเมินที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่นรองลงมา คือ โรงเรียนมีปัญหาคำหนดความร่วมมือจากชุมชนในการมีส่วนร่วมการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นและโรงเรียนมีปัญหาคำหนด แผนงานหรือโครงการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรไม่เข้าใจและไม่สามารถกำหนดเกณฑ์ การประเมินหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งยังไม่ได้จัดทำแผนงานการประเมินหลักสูตรไว้ ทำให้โรงเรียนขาดข้อมูลหรือได้ข้อมูลจากการประเมินผลหลักสูตรที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง จึงไม่สามารถที่จะนำข้อมูลที่ได้มาใช้พัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมได้ จึงทำให้ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของคำดี จันทะเกษ (2546) ที่พบว่า การดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเทพ ศรีระกั้ง(2546: 79-80) ที่ศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำหนดนโยบายใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของนิมิต ต่อที่ชะ (2544) ที่พบว่าปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดพังงา โดยภาพรวมและรายชั้น นตอนอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของสมทรง ชุมรักษา(2542: บทคัดย่อ) ที่พบว่าข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอุบล ชมประสพ(2541: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของเสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ (2540: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครราช ศรีใจอินทร์ (2537: บทคัดย่อ) ที่พบว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดแพร่ มีปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรท้องถิ่น โดยภาพรวม พบว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา รายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยข้อที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ โรงเรียนท่านมีปัญหาด้านการวิเคราะห์หลักสูตร ก่อนกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร รองลงมาคือ โรงเรียนท่านมีปัญหาด้านการอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรมักจะถามหรือสำรวจความต้องการของชุมชนจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยขาดการสำรวจ จากชุมชนอย่างแท้จริง ทำให้ขาดการวิเคราะห์สภาพสถานศึกษากับสภาพชุมชนเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ถึงผู้บริหารสถานศึกษาจะเล็งเห็นว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญ และตั้งจุดมุ่งหมายของการพัฒนาในหลักสูตรไว้สูง แต่ก็ยังไม่สอดคล้องกับสภาพสถานศึกษาและสภาพท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะสถานศึกษายังขาดการประสานร่วมมือกับชุมชนในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งต้องอาศัยปราชญ์ชาวบ้านและผู้รู้ในท้องถิ่นเป็นผู้ให้ข้อมูล และจากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเห็นว่าส่วนใหญ่เห็นว่า ชุมชนและโรงเรียนควรกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกัน ควรสำรวจความต้องการของท้องถิ่นก่อนกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรท้องถิ่นและกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรท้องถิ่นให้ชัดเจน และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของโรงเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาและชุมชนส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นผู้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของนิมิต ต่อที่ชะ (2544) ที่ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา พบว่า การกำหนดความต้องการจำเป็นของโรงเรียนควรกำหนดเป้าหมายจุดประสงค์ให้ชัดเจนและควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลแล้วนำมาปรับปรุงและพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตรา ไสย(2543) ที่พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สอดคล้องกับ งานวิจัยของนิตยา บุตรศรี (2542) ที่ศึกษาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนต้นแบบ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ครูผู้สอนไม่มี

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ บางเสียง (2535: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของ ท้องถิ่นของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า มีการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำไปใช้มากกว่าจะเป็นการวิเคราะห์เพื่อปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

1.2 ด้านการจัดเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่นโดยภาพรวม พบว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยข้อที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ โรงเรียนท่านมีปัญหการจัดรายการละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่น รองลงมา คือ โรงเรียนท่านมีปัญหการจัดดำเนินการวิเคราะห์การปรับรายละเอียดของเนื้อหาภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการประชุมชี้แจงคณะกรรมการในการจัดเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบกับผู้บริหารสถานศึกษามักให้ความสำคัญแก่ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจะปรึกษาหารือและให้ข้อมูลของสถานศึกษาแก่ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และไม่ได้ให้ชุมชนในทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างจริงจัง สถานศึกษาส่วนใหญ่ มักไม่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองหรือชุมชนได้แสดงความคิดเห็นในเรื่อง การจัดเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น และผู้บริหารสถานศึกษามักจะมอบหมายภาระงานการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นให้แก่ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการและครูผู้สอนสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีโดยตรง และจากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามด้านการจัดเนื้อหาหลักสูตร พบว่า ส่วนใหญ่เห็นว่า ควรจัดเนื้อหาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการ ความเป็นอยู่ และอาชีพในท้องถิ่นของท้องถิ่นควรกำหนดรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา โครงสร้าง การวัดผล การนำไปใช้ให้ชัดเจนและควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมประชุมจัดทำเนื้อหาของหลักสูตรท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่า สถานศึกษาขาดการประสานร่วมมือกับชุมชนในการจัดเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่น นอกจากนี้หลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษายังไม่ชัดเจนในด้านขอบข่ายเนื้อหา โครงสร้าง การวัดผล และการนำหลักสูตรไปใช้ ทำให้โรงเรียนมีเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่นที่ไม่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา บุตรศรี(2542) ที่ศึกษาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนต้นแบบ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ครูส่วนใหญ่ไม่มีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านด้านศิลปะ วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีและด้านการประกอบอาชีพมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในลักษณะการปรับรายละเอียดของเนื้อหา การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนดำเนินการนำความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านจากประสบการณ์เดิมของตนมากำหนดรายละเอียดเนื้อหาวิชาและดำเนินการสอนเอง

1.3 ด้านการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้โดยภาพรวม พบว่า เป็นปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยข้อที่เป็นปัญหาที่สุด คือ โรงเรียนท่านมีปัญหการจัดทำสื่อ วัสดุอุปกรณ์ และเอกสารประกอบหลักสูตรท้องถิ่นอย่างเพียงพอ สามารถนำไปใช้จริง รองลงมา คือ โรงเรียนท่านมีปัญหการจัดทำกำหนดการสอน แผนการเรียนรู้อันครอบคลุมเนื้อหาและกิจกรรมตามโครงสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเนื่องจากการนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หลักสูตรจะประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจและมีความชำนาญในการใช้หลักสูตร ซึ่งครอบคลุมถึงการจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียนเพื่อเสริมหลักสูตร การนิเทศการศึกษา และการบริหารจัดการหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรท้องถิ่น ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีความชำนาญทั้งด้านทักษะและเนื้อหาเพียงพอจึงเป็นปัญหาสำหรับการนำหลักสูตรไปใช้ ทำให้นักเรียนไม่ได้เรียนรู้หลักสูตร ท้องถิ่นอย่างแท้จริง และจากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าส่วนใหญ่เห็นว่าควรเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น ได้ฝึกปฏิบัติจริง สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ รองลงมาคือ ประชุมชี้แจงให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เพียงพอและเหมาะสม ควรเชิญวิทยากรท้องถิ่นให้เป็นครูสอนหลักสูตรท้องถิ่น และควรนำหลักสูตรท้องถิ่นมาสอนบูรณาการกับรายวิชาอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่านอกจากสถานศึกษาส่วนใหญ่จะพบปัญหาเรื่องการนำหลักสูตรไปใช้ ยังขาดการประสานงานกับชุมชนและไม่เชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้หลักสูตรท้องถิ่นทั้งที่ครูผู้สอนยังไม่มี ความชำนาญในหลักสูตรท้องถิ่น นอกจากนี้วิทยากรในท้องถิ่นยังมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดประสบการณ์ไม่ชำนาญพอ จึงเป็นผลให้การนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้มีปัญหาระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พศ เทียนธาดา (2543) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ในการนำหลักสูตรไปใช้ชุมชนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร เนื่องจากมีการกิจมาก และโรงเรียนกับชุมชนมีเวลาว่างไม่ตรงกันโรงเรียนควรสร้างสัมพันธที่ดีกับชุมชนเปิดโอกาสให้ผู้รู้ในชุมชนมาเป็นวิทยากรถ่ายทอดประสบการณ์สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา บุตรศรี (2542) ที่ศึกษาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนต้นแบบ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ครูผู้สอนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นผู้รู้ที่โรงเรียนเชิญมาถ่ายทอดประสบการณ์ไม่มีทักษะในด้านวิธีการสอนจึงเป็นอุปสรรคต่อการถ่ายทอดความรู้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสริมศักดิ์ ชวชูอุปการ(2540: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ด้านการนำหลักสูตรไปใช้อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญญา ศรีใจอินทร์ (2537: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ด้านการใช้หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับปาน

กลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ บางเลี้ยง(2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติพบว่า มีการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำไปใช้มากกว่าจะเป็นการวิเคราะห์เพื่อปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

1.4 ด้านการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นโดยภาพรวม พบว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยข้อที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ โรงเรียนท่านมีปัญหาคำกำหนดวิธีและเกณฑ์ประเมินหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกับคณะกรรมการประเมินที่อยู่ในชุมชนท้องถิ่นของลงมาคือ โรงเรียนท่านมีปัญหาคำให้ความร่วมมือจากชุมชนในการมีส่วนร่วมการประเมินหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้เนื่องจากมาจากสถานศึกษาและครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังประเมินการใช้หลักสูตรแบบเดิม คือสถานศึกษาเป็นผู้ใช้หลักสูตรท้องถิ่นและประเมินผลเอง และบางสถานศึกษาไม่มีการประเมินผลการใช้หลักสูตรเลย ประเมินผลเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเท่านั้น และสถานศึกษาไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรท้องถิ่น จากผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเพิ่มเติมของผู้ตอบแบบสอบถาม ยังพบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าควรประเมินผลอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ ควรวิเคราะห์ผลในการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งครู นักเรียน ชุมชนและควรประเมินผลจากชิ้นงานประเมินผลตามสภาพจริง แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาและชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นน้อย จึงส่งผลให้ การประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นเป็นปัญหาในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของพจนานายก(2543) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับประถมศึกษาของโรงเรียน ที่ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ในการประเมินผลหลักสูตร ชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม เนื่องจากนโยบายของโรงเรียน ไม่เอื้อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและชุมชนเห็นว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของเสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ(2540: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ด้านการประเมินผลหลักสูตรมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครายุทธ ศรีใจอินทร์ (2537: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ด้านการประเมินผลการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ บางเลี้ยง(2535: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นของหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า มีการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อนำไปใช้มากกว่าจะเป็นการวิเคราะห์เพื่อปรับให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

1.5 ด้านปัญหาการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ โรงเรียนท่านมีปัญหาคำนำผลการศึกษา ผลการวิเคราะห์สภาพท้องถิ่นที่ควรจะเป็นมาจัดทำรายวิชาหลักสูตรท้องถิ่น ขึ้นใหม่ รongลงมา คือ โรงเรียนท่านมีปัญหาคำสร้างหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องจากมาจากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรนั้นจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการมาก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงใหม่ ว่ามีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด ซึ่งส่วนใหญ่การพัฒนาหลักสูตรจะต้องใช้เวลาเป็นปี และจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายมารวมกันรับผิดชอบตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะต้องมีข้อมูลและเข้าใจปัญหา ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสถานศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ข้อมูล การกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร โดยเฉพาะการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งเป็นขั้นตอนที่จะได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาหลักสูตร ในขณะที่ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นก็จำเป็นต้องให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้หลักสูตรท้องถิ่นสอดคล้องกับสภาพชีวิตในท้องถิ่นจริง ๆ จากผลการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ที่ผ่านมารวมทั้งผลการวิจัยในส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จะเห็นได้ว่าสถานศึกษาโดยมากมักจะสร้างหลักสูตรท้องถิ่น โดยบุคลากรในสถานศึกษาเป็นผู้จัดทำ บางสถานศึกษามีหลักสูตรท้องถิ่นแต่ไม่ได้ใช้ และส่วนใหญ่ไม่ประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องทำให้ สถานศึกษาไม่มีข้อมูลที่จะนำมาปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น ประกอบกับบุคลากรในสถานศึกษาไม่เข้าใจวิธีการหรือขั้นตอนในการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น และการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจำเป็นต้องอาศัยการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดเนื้อหาของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตรในทุกด้าน เมื่อสถานศึกษาพบปัญหาจากด้านต่าง ๆ ดังกล่าว จึงทำให้ปัญหาการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรพบปัญหาตามมา และมักจะพบปัญหามากกว่าด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา บุตรศรี(2542) ที่ศึกษาการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนต้นแบบ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ครูผู้สอนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ(2540: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครายุทธ ศรีใจอินทร์ (2537: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ด้านการประเมินผลการเรียน การสอน และด้านการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รายงานและโดยรวม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการและประธานคณะกรรมการ

สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีความเห็นต่อปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติระบุสาระหลักสูตรที่สถานศึกษาต้องจัดทำขึ้นในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละชุมชน ส่งผลให้สถานศึกษาทุกแห่งและคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนซึ่งรวมถึงผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นจะต้องช่วยกันจัดทำสาระของหลักสูตรในลักษณะที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ โดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมตามวัยและศักยภาพของผู้เรียน ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ ของผู้เรียน ความต้องการของสังคมและสิ่งแวดล้อม ความก้าวหน้าทางวิชาการ ความสอดคล้องของเนื้อหาสาระและสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตร ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการจัดเนื้อหาและประสบการณ์ การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตร และยังต้องมีการประชุมสัมมนาปรึกษาหารือร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นครั้งคราวไป ทั้งนี้เพื่อให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสมสถานการณ์ ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้ผู้บริหาร และครู ได้เข้ารับการฝึกอบรมการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ด้านปัญหาการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ข้อที่ 2 โรงเรียนท่านมีปัญหาด้านการสำรวจสภาพและความต้องการของชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ด้านปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ ข้อที่ 2 โรงเรียนท่าน มีปัญหาการจัดประชุมชี้แจงนักเรียน ผู้ปกครองเกี่ยวกับการนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนด้านปัญหาการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีความเห็นแตกต่างกัน ในข้อที่ 4 โรงเรียนท่านมีปัญหานำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขกระบวนการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีมุมมองของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันนี้ สืบเนื่องจากประธานคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานไม่ได้อยู่ในสถานศึกษาเป็นประจำเหมือน ผู้บริหารและครูผู้สอน หากแต่ถูกเชิญมาเป็นครั้งคราวเพื่อรับทราบข้อมูลและร่วมกันคิดวางแผนพัฒนาโรงเรียนในด้านต่าง ๆ โดยคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานไม่ได้เป็นผู้พบปัญหาข้อเท็จจริงเองหากแต่จะได้รับการรับทราบข้อมูลทั้งหมดจากโรงเรียนผ่านทางผู้บริหารสถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่ เป็นเหตุให้ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างจากผู้บริหารสถานศึกษา ในขณะที่ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการมีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้บริหารสถานศึกษาในบางประเด็น ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารหลักสูตรและมีส่วนร่วมโดยการเป็นผู้สนับสนุนครู ไม่ได้พัฒนาหลักสูตรด้วยตนเอง ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น เป็นผู้นำไปใช้โดยตรง และเห็นว่าการกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรยังไม่สอดคล้องกับสภาพสถานศึกษาและชุมชน ชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรเท่าที่ควร โดยเฉพาะด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนใช้ประสบการณ์เดิมของตน ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนเพราะไม่มีความชำนาญในเนื้อหาหลักสูตรอย่างเพียงพอ ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการมีความคิดเห็นที่แตกต่างกับงานวิจัยของ มุข วิทยาลัย (2544) ที่ศึกษาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอนกลุ่มกรรมการงานและพื้นฐานอาชีพ และกรรมการสถานศึกษาสายประชาชน มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการจัดทำคำอธิบายรายวิชา และด้านบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องแตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของสมทรง ชุมรักษา (2542: บทคัดย่อ) ที่พบว่าข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาที่มีภาระงาน และที่สามารถเข้าถึงแหล่งวิทยากรได้มากกว่ามีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภาพรวมและรายองค์ประกอบไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอุบล ชมประสพ (2541: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานแตกต่างกัน และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของเสริมศักดิ์ ช่วยอุปกาศ (2540: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ บางเลี้ยง (2535: บทคัดย่อ) ที่พบว่า ทุกหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีการทำความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในเนื้อหาที่ตรงกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ศูนย์เครือข่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานพบว่า ด้านที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ ด้านปัญหาการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านปัญหาการจัดเนื้อหาของหลักสูตร ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านปฏิรูปการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ข้อที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ โรงเรียนท่านมีปฏิรูปการนำผลการศึกษา ผลการวิเคราะห์สภาพท้องถิ่นที่ควรจะเป็นมาจัดทำรายวิชาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้นใหม่สองลงมาคือ โรงเรียนท่านมีปฏิรูปการสร้างหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและโรงเรียนท่านมีปฏิรูปการนำผลการประเมินมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ปัญหาดังกล่าวเป็นผลมาจากบุคลากรในสถานศึกษายังมีความรู้ความสามารถในการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาไม่เพียงพอ ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรสนับสนุนส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้ารับการอบรมการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรท้องถิ่นให้สามารถขยายผลได้ และนำผลการประเมินหลักสูตรมาเป็นหลักในการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นและนำไปใช้ในสถานศึกษาได้จริง ตรงตามความเป็นจริงในท้องถิ่นและสามารถจัดการเรียนการสอนได้

1.2 ด้านปฏิรูปการจัดเนื้อหาของหลักสูตร ข้อที่เป็นปัญหาที่สุด โรงเรียนท่านมีปฏิรูปการจัดรายการละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่น รองลงมาคือ โรงเรียนท่านมีปฏิรูปการร่วมดำเนินการวิเคราะห์ทำปรับรายละเอียดของเนื้อหาบทภูมิปัญญาท้องถิ่นและโรงเรียนท่านมีปฏิรูปการจัดรายการละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับทรัพยากรในท้องถิ่น จะเห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีปฏิรูปเกี่ยวกับการจัดเนื้อหาสอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นทรัพยากรท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ว่าโรงเรียนไม่ได้จัดหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นหรือโรงเรียนไม่ได้ศึกษา ร่วมมือกับชุมชนหรือท้องถิ่นเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นอย่างแท้จริง ดังนั้นผู้บริหาร ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นที่แท้จริง และควรร่วมมือกับปราชญ์ชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้นเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในทุกด้าน เพื่อให้โรงเรียนประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของปฏิรูปการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระบุว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น และครูผู้ใช้หลักสูตรท้องถิ่น

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

2.3 ควรศึกษาสภาพการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นกับหลักสูตรสถานศึกษาที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันหรือไม่

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2542). การพัฒนารายวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับท้องถิ่นในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. (2540). สรุปผลการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน จากภูมิปัญญาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: กองการวิจัยทางการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). การทดลองนำร่อง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดย ภูมิปัญญาชาวบ้าน โครงการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (คพศ.) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2539. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- _____. (2546). ประชาศึกษา เพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2547). สู่เส้นทางปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กระทรวงศึกษาธิการ.
- คำดี จันทะเกษ (2548). การดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.มหาสารคาม สถาบันราชภัฏมหาสารคาม สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2548, จาก <http://www.thaiedresearch.org/result/result.php?id=6153>.
- เจริญ ไวรวัจนกุล (2546). โลกาวัดณ์กับการบริหาร สุรินทร์: สถาบันราชภัฏสุรินทร์
- ช่อมุ่ กรไกร; และอาราม สุวรรณชัยรบ.(ม.ป.ป.). ความรู้เรื่องแผนทางการศึกษาสำหรับนักบริหารมืออาชีพ.สุรินทร์: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชูจิตต์ เหล่าเจริญสุข. (2548). กระบวนการพัฒนาหลักสูตร. สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2548, จาก http://yalor.yru.ac.th/~chujitt/2process_of_course.htm.
- นิตยา บุตรศรี. (2548). การนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานีปริญญาโทมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2548, จาก www.thaiedresearch.org/result/result.php?id=3482.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่7. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ประไพพรรณ โกศัยสุนทร. (2541). "พิพิธภัณฑสถานมีส่วนช่วยในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นอย่างไรวารสารวิชาการ. 8 (สิงหาคม 2541): 18-20.
- พจนา เทียนธาดา. (2548). การศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนที่ได้รับรางวัลมาตรฐานคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2548, จาก www.thaiedresearch.org/result/result.php?id=161.
- พรชัย ภาพันธ์. (2546). การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานการศึกษา อำเภอมหาชนะชัย จังหวัดยโสธรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74.
- พิชญ์ ก่อเกียรติยากุล (2548). รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชน ในเขตการศึกษา 2. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2548, จาก www.inspect12.moe.go.th/insite/vijai.htm#048.
- มีชัย พลภูงา (2546). สภาพและปัญหาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลักสูตรสถานศึกษาของ โรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตมหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- วิจิตรา ไสยะ. (2548). การศึกษามีส่วนร่วมของบุคลากรท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 8. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2548, จาก www.ThaiEdresearch.org /result/result.php?id = 221.
- วิน ประมุข. (2548). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดหอยหิน สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอหนึ่ง สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช กรุงเทพฯ: งานวิจัยส่วนบุคคล กระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2548, จาก www.thaiedresearch.org/result/result.php?id=6819.
- สมทรง ชุมรักษ์ (2542). การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดภูเก็ต วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2545-2549). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุทธิรักษ์ ปินทกานนท์. (2548). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2548, จาก www.thaiedresearch.org/result/result.php?id=2184.
- สุเทพ ศรีระกิ่ง. (2546). ได้ศึกษาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม
- สุนีย์ ภูพันธ์ (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร เชียงใหม่: The Knowledge Center.
- เสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ (2540). การดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดชัยภูมิ วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุทิศ อินทร์แก้ว (2544). ศึกษาการปฏิบัติงานการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่นของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ
- อุบล ชมประสพ. (2541). การศึกษาปัญหาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสงขลาปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- เอกวิทย์ ณ ถกลาง. (2540). ภูมิปัญญาชาวบ้าน 4 ภูมิภาค: วิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้านไทย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Bandy, Somdra J; & Sheila, Horman. (1990). A Comparison of Leadership Behaviors of Principals in California Distinguished Elementary, Middle, and Secondary School. **Dissertation Abstracts International**. 51, 4: 1055-A.
- Phil Riding; & Other. (1995). from <http://informationr.net/ir/1-1/paper2.html>.
- Kline, Keith. (1999). "Schools as Learning Organization: A Learning History of a Canting School Education Reform School Reform." **Dissertation Abstracts International**. 4.

Vassallo, Philip. (1999). "The Choice Movement and Education Equity Education Reform, SchoolChoice, Charter School."

Dissertation Abstracts International. 9.

<http://www.infed.org/biblio/-curric.htm>. สืบค้นเมื่อ 9 พ.ย. 52.

<http://www.pantow.com/group.php?displas=content&id=27154&name=co>. สืบค้นเมื่อ 9 พ.ย. 52.